

Сергій Чепара

Простий та короткий

коментар на

Послання Ефесянам

видання друге, перероблене

Львів - 2015

Висловлюю подяку за участь у підготовці:
Роману Реваку (м. Долина)
Редагування: Оксана Василенко (м. Львів)
Дизайн обкладинки: Яна Яроцька (м. Стрий)

Для кого ця праця?

Ця праця для тих християн, хто увірували лише кілька років тому, але прагнуть пізнавати Бога та Боже Слово. Тут є саме послання, мапи, план, коментар на кожен вірш, запитання та рекомендована література.

Послання Апостола Павла Ефесянам

(переклад проф. Івана Огієнка)

Розділ 1

1. Павло, з волі Божої апостол Христа Ісуса, святим, що в Ефесі, і вірним у Христі Ісусі,
2. нехай буде вам благодать та мир від Бога, Отця нашого, і Господа Ісуса Христа!
3. Благословенний Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, що нас у Христі поблагословив усяким благословенням духовним у небесах,
4. так як вибрав у Ньому Він нас перше заложення світу, щоб були перед Ним ми святі й непорочні, у любові,
5. призначивши наперед, щоб нас усиновити для Себе Ісусом Христом, за вподобанням волі Своєї,
6. на хвалу слави благодаті Своєї, якою Він обдарував нас в Улюбленім,
7. що маємо в Ньому відкуплення кров'ю Його, прощення провин, через багатство благодаті Його,
8. яку Він намножив у нас у всякій премудрості й розважності,
9. об'явивши нам таємницю волі Своєї за Своїм уподобанням, яке постановив у Самому Собі,
10. для урядження виповнення часів, щоб усе об'єднати в Христі, що на небі, і що на землі.
11. У Нім, що в Нім стали ми й спадкоємцями, будучи призначені наперед постановою Того, Хто все чинить за радою волі Своєї,
12. щоб на хвалу Його слави були ми, що перше надіялися на Христа.
13. У Ньому й ви, як почули були слово істини, Євангелію спасіння свого, та в Нього й увірували, запечатані стали

Святим Духом обітниці,

14. Який є завдаток нашого спадку, на викуп здобутого, на хвалу Його слави!

15. Тому й я, прочувши про вашу віру в Господа Ісуса, і про любов до всіх святих,

16. не перестаю за вас дякувати, і в молитвах своїх за вас згадую,

17. щоб Бог Господа нашого Ісуса Христа, Отець слави, дав вам Духа премудрости та відкриття для пізнання Його,

18. просвітив очі вашого серця, щоб ви зрозуміли, до якої надії Він вас закликає, і який багатий Його славний спадок у святих,

19. і яка безмірна велич Його сили в нас, що віруємо за виявленням потужної сили Його,

20. яку виявив Він у Христі, воскресивши із мертвих Його, і посадивши на небі праворуч Себе,

21. вище від усякого уряду, і влади, і сили, і панування, і всякого ймення, що назване не тільки в цім віці, але й у майбутньому.

22. І все впокорив Він під ноги Йому, і Його дав найвище за все за Голову Церкви,

23. а вона Його тіло, повня Того, що все всім наповняє!

Розділ 2

1. І вас, що мертві були через ваші провини й гріхи,

2. в яких ви колись проживали за звичаєм віку цього, за волею князя, що панує в повітрі, духа, що працює тепер у неслухняних,

3. між якими й усі ми проживали колись у пожадливостях нашого тіла, як чинили волю тіла й думок, і з природи були дітьми гніву, як і інші,

4. Бог же, багатий на милосердя, через Свою превелику

любов, що нею Він нас полюбив,
5. і нас, що мертві були через прогріхи, оживив разом із Христом, спасені ви благодаттю,
6. і разом із Ним воскресив, і разом із Ним посадив на небесних місцях у Христі Ісусі,
7. щоб у наступних віках показати безмірне багатство благодаті Своєї в доброті до нас у Христі Ісусі.
8. Бо спасені ви благодаттю через віру, а це не від вас, то дар Божий,
9. не від діл, щоб ніхто не хвалився.
10. Бо ми Його твориво, створені в Христі Ісусі на добрі діла, які Бог наперед приготував, щоб ми в них перебували.
11. Отож, пам'ятайте, що ви, колись тілом погани, що вас так звані рукотворно обрізані на тілі звать необрізаними,
12. що ви того часу були без Христа, відлучені від громади ізраїльської, і чужі заповітам обітниць, не мавши надії й без Бога на світі.
13. А тепер у Христі Ісусі ви, що колись далекі були, стали близькі Христовою кров'ю.
14. Він бо наш мир, що вчинив із двох одне й зруйнував серединну перегороду, ворожнечу, Своім тілом,
15. Він Своєю наукою знищив Закона заповідей, щоб з обох збудувати Собою одного нового чоловіка, мир чинивши,
16. і хрестом примирити із Богом обох в однім тілі, ворожнечу на ньому забивши.
17. І, прийшовши, Він благовістив мир вам, далеким, і мир близьким,
18. бо обоє Ним маємо приступ у Дусі одним до Отця.
19. Отже, ви вже не чужі й не приходьки, а співгорожани святим, і домашні для Бога,
20. збудовані на основі апостолів і пророків, де наріжним каменем є Сам Ісус Христос,

21. що на ньому вся будівля, улад побудована, росте в святий храм у Господі,
22. що на ньому і ви разом будетеся Духом на оселю Божу.

Розділ 3

1. Через це я, Павло, є в'язень Ісуса Христа за вас, поган,
2. якщо ви тільки чули про зарядження Божої благодаті, що для вас мені дана.
3. Бо мені відкриттям об'явилась була таємниця, як писав я вам коротко вище,
4. з чого можете ви, читаючи, пізнати моє розуміння таємниці Христової.
5. А вона за інших поколінь не була оголошена людським синам, як відкрилась тепер через Духа Його святим апостолам і пророкам,
6. що погани співспадкоємці, і одне тіло, і співучасники Його обітниць в Христі Ісусі через Євангелію,
7. якій служителем я став через дар благодаті Божої, що дана мені чином сили Його.
8. Мені, найменшому від усіх святих, дана була оця благодать, благовістити поганам недосліджене багатство Христове,
9. та висвітлити, що то є зарядження таємниці, яка від віків захована в Бозі, Який створив усе,
10. щоб тепер через Церкву була оголошена початкам та владам на небі найрізніша мудрість Божа,
11. за відвічної постанови, яку Він учинив у Христі Ісусі, Господі нашім,
12. в Якім маємо відвагу та доступ у надії через віру в Нього.
13. Тому то благаю я вас не занепадати духом через терпіння моє через вас, бо воно ваша слава.
14. Для того схиляю коліна свої перед Отцем,

15. що від Нього має ймення кожен рід на небі й на землі,
16. щоб Він дав вам за багатством слави Своєї силою зміцнитися через Духа Його в чоловікові внутрішнім,
17. щоб Христос через віру замешкав у ваших серцях, щоб ви, закорінені й основані в любові,
18. змогли зрозуміти зо всіма святими, що то ширина й довжина, і глибина й вишина,
19. і пізнати Христову любов, яка перевищує знання, щоб були ви наповнені всякою повнотою Божою.
20. А Тому, Хто може зробити значно більш над усе, чого просимо або думаємо, силою, що діє в нас,
21. Тому слава в Церкві та в Христі Ісусі на всі покоління на вічні віки. Амінь.

Розділ 4

1. Отож, благаю вас я, в'язень у Господі, щоб ви поводитися гідно покликання, що до нього покликано вас,
2. зо всякою покорою та лагідністю, з довготерпінням, у любові терплячи один одного,
3. пильнуючи зберігати єдність духа в союзі миру.
4. Одне тіло, один дух, як і були ви покликані в одній надії вашого покликання.
5. Один Господь, одна віра, одне хрищення,
6. один Бог і Отець усіх, що Він над усіма, і через усіх, і в усіх.
7. А кожному з нас дана благодать у міру дару Христового.
8. Тому й сказано: Піднявшись на висоту, Ти полонених набрав і людям дав дари!
9. А те, що піднявся був, що то, як не те, що перше й зійшов був до найнижчих місць землі?
10. Хто зійшов був, Той саме й піднявся високо над усі небеса, щоб наповнити все.

11. І Він, отож, настановив одних за апостолів, одних за пророків, а тих за благовісників, а тих за пастирів та вчителів,
12. щоб приготувати святих на діло служби для збудування тіла Христового,
13. аж поки ми всі не досягнемо з'єднання віри й пізнання Сина Божого, Мужа досконалого, у міру зросту Христової повноти,
14. щоб більш не були ми малолітками, що хитаються й захоплюються від усякого вітру науки за людською оманною та за лукавством до хитрого блуду,
15. щоб були ми правдомовні в любові, і в усьому зростали в Нього, а Він Голова, Христос.
16. А з Нього все тіло, складене й зв'язане всяким допоміжним суглобом, у міру чинности кожного окремого члена, чинить зріст тіла на будування самого себе любов'ю.
17. Отже, говорю я це й свідкую в Господі, щоб ви більш не поводитися, як поводяться погани в марноті свого розуму,
18. вони запаморочені розумом, відчужені від життя Божого за неуцтво, що в них, за стверділість їхніх сердець,
19. вони отупіли й віддалися розпусті, щоб чинити всяку нечисть із зажерливістю.
20. Але ви не так пізнали Христа,
21. якщо ви чули про Нього, і навчилися в Нім, бо правда в Ісусі,
22. щоб відкинути, за першим поступованням, старого чоловіка, який зотліває в звабливих пожадливостях,
23. та відновлятися духом вашого розуму,
24. і зодягнутися в нового чоловіка, створеного за Богом у справедливості й святості правди.
25. Тому то, неправду відкинувши, говоріть кожен правду до свого ближнього, бо ми члени один для одного.

26. Гнівайтесь, та не грішіть, сонце нехай не заходить у вашому гніві,
27. і місця дияволу не давайте!
28. Хто крав, нехай більше не краде, а краще нехай працює та чинить руками своїми добро, щоб мати подати нужденному.
29. Нехай жадне слово гниле не виходить із уст ваших, але тільки таке, що добре на потрібне збудування, щоб воно подало благодать тим, хто чує.
30. І не засмучуйте Духа Святого Божого, Яким ви запечатані на день викупу.
31. Усяке подратування, і гнів, і лютість, і крик, і лайка нехай буде взято від вас разом із усякою злобою.
32. А ви один до одного будьте ласкаві, милостиві, прощаючи один одному, як і Бог через Христа вам простив!

Розділ 5

1. Отже, будьте наслідувачами Богові, як улюблені діти,
2. і поведіться в любові, як і Христос полюбив вас, і видав за нас Самого Себе, як дар і жертву Богові на приємні пахощі.
3. А розпуста та нечисть усяка й зажерливість нехай навіть не згадуються поміж вами, як личить святим,
4. і гидота, і марнословство або жарти, що непристойні вам, але краще дякування.
5. Знайте бо це, що жаден розпусник, чи нечистий, або зажерливий, що він ідолянин, не має спадку в Христовому й Божому Царстві!
6. Нехай вас не зводить ніхто словами марнотними, бо гнів Божий приходить за них на неслухняних,
7. тож не будьте їм спільниками!
8. Ви бо були колись темрявою, тепер же ви світло в

- Господі, поведіться, як діти світла,
9. бо плід світла знаходиться в кожній добрості, і праведності, і правді.
 10. Допевняйтеся, що приємне для Господа,
 11. і не беріть участі в неплідних ділах темряви, а краще й докоряйте.
 12. Бо соромно навіть казати про те, що роблять вони потаємно!
 13. Усе ж те, що світлом докоряється, стає явне, бо все, що явне стає, то світло.
 14. Через це то й говорить: Сплячий, вставай, і воскресни із мертвих, і Христос освітлить тебе!
 15. Отож, уважайте, щоб поводитися обережно, не як немудрі, але як мудрі,
 16. використовуючи час, дні бо лукаві!
 17. Через це не будьте нерозумні, але розумійте, що є воля Господня.
 18. І не впивайтесь вином, в якому розпушта, але краще наповнюйтесь Духом,
 19. розмовляючи поміж собою псалмами, і гімнами, і піснями духовними, співаючи й граючи в серці своєму для Господа,
 20. дякуючи завжди за все Богові й Отцеві в Ім'я Господа нашого Ісуса Христа,
 21. корячися один одному у Христовім страху.
 22. Дружини, коріться своїм чоловікам, як Господеві,
 23. бо чоловік голова дружини, як і Христос Голова Церкви, Сам Спаситель тіла!
 24. І як кориться Церква Христові, так і дружини своїм чоловікам у всьому.
 25. Чоловіки, любіть своїх дружин, як і Христос полюбив Церкву, і віддав за неї Себе,

26. щоб її освятити, очистивши водяним купелем у слові,
27. щоб поставити її Собі славною Церквою, що не має плями чи вади, чи чогось такого, але щоб була свята й непорочна!
28. Чоловіки повинні любити дружин своїх так, як власні тіла, бо хто любить дружину свою, той любить самого себе.
29. Бо ніколи ніхто не зненавидів власного тіла, а годує та гріє його, як і Христос Церкву,
30. бо ми члени Тіла Його від тіла Його й від костей Його!
31. Покине тому чоловік батька й матір, і пристане до дружини своєї, і будуть обоє вони одним тілом.
32. Ця таємниця велика, а я говорю про Христа та про Церкву!
33. Отже, нехай кожен зокрема із вас любить так свою дружину, як самого себе, а дружина нехай боїться свого чоловіка!

Розділ 6

1. Діти, слухайтеся своїх батьків у Господі, бо це справедливо!
2. Шануй свого батька та матір це перша заповідь з обітницею,
3. щоб добре велося тобі, і щоб ти був на землі довголітній!
4. А батьки, не дратуйте дітей своїх, а виховуйте їх в напаминанні й остереженні Божому!
5. Раби, слухайтеся тілесних панів зо страхом і тремтінням у простоті серця вашого, як Христа!
6. Не працюйте тільки про людське око, немов чоловіковгодники, а як раби Христові, чиніть від душі волю Божу,
7. служіть із зичливістю, немов Господеві, а не людям!
8. Знайте, що кожен, коли зробить що добре, те саме

одержить від Господа, чи то раб, чи то вільний.

9. А пани, чиніть їм те саме, занехаюйте погрози, знайте, що для вас і для них є на небі Господь, а Він на обличчя не дивиться!

10. Нарешті, мої брати, зміцняйтеся Господом та могутністю сили Його!

11. Зодягніться в повну Божу зброю, щоб могли ви стати проти хитрощів диявольських.

12. Бо ми не маємо боротьби проти крові та тіла, але проти початків, проти влади, проти світоправителів цієї темряви, проти піднебесних духів злоби.

13. Через це візьміть повну Божу зброю, щоб могли ви дати опір дня злого, і, все виконавши, витримати.

14. Отже, стійте, підперезавши стегна свої правдою, і зодягнувшись у броню праведности,

15. і взувши ноги в готовість Євангелії миру.

16. А найбільш над усе візьміть щита віри, яким зможете погасити всі огненні стріли лукавого.

17. Візьміть і шолома спасіння, і меча духовного, який є Слово Боже.

18. Усякою молитвою й благанням кожного часу моліться духом, а для того пильуйте з повною витривалістю та молитвою за всіх святих,

19. і за мене, щоб дане було мені слово відкрити уста свої, і зо сміливістю провіщати таємницю Євангелії,

20. для якої посол я в кайданах, щоб сміливо про неї звіщати, як належить мені.

21. А щоб знали і ви щось про мене, та що я роблю, то все вам розповість Тихик, улюблений брат і в Господі вірний служитель,

22. якого послав я до вас на це саме, щоб довідалися ви про нас, і щоб ваші серця він потішив.

23. Мир братам і любов із вірою від Бога Отця й Господа Ісуса Христа!

24. Благодать зо всіма, що незмінно люблять Господа нашого Ісуса Христа! Амінь.

Поради для вивчення послання

1. Прочитайте Дії Апостолів 18-ий, 19-ий розділи.
2. Прочитайте уважно, не поспішаючи, вдумуючись у слова послання кілька разів.
3. Використовуйте кілька перекладів. Якщо Ви володієте іноземними мовами — прочитайте іноземні переклади.
4. Корисно роздрукувати все послання та читати його суцільним текстом, без поділу на розділи чи абзаци.
5. Тримайте поруч олівець та занотуйте власні спостереження.
6. Використовуйте довідкову літературу при вивченні послання.

Історико-культурний контекст

[дивись мапу]

Ефес - місто в Лідії на зх. узбережжі Малої Азії (37°56'28" Пн. ш. 27°20'31" Сх. д.), при впаданні річки Каїстр в Егейське море. Засноване грецькими колоністами в X ст. до н.е. Його руїни лежать поруч з селом Сельчук (Туреччина), яке раніше називалося Ἁγίος Θεολόγος (святий богослов), на честь Іоана Богослова, в середньовіччі та до 1914 - Аясолук.

В новозавітній період Ефес був найбільшим містом Малої Азії, одним з трьох великих міст древності, поруч з Єрусалимом та Афінами. В стародавньому Ефесі був побудований храм Артеміді, грецькій богині тваринного та рослинного світу, дочці Зевса і Лето. Римський аналог Артеміді — Діана. Збереглися руїни римського театру, в якому було 66 рядів і 24 тис. місць для глядачів. В час Апостола Павла містом керували Сенат і Народні Збори.

Автор - Апостол Павло. Час написання: 60-62-ий рік. Послання Ефесянам належить до т.зв. "тюремних" (так само як і *Филип'янам*, *Колосянам*, *Филімону*), оскільки вважається, що під час його написання Апостол Павло перебував у Римі, в тюрмі, під час свого першого ув'язнення. Вважається, що Павло був під домашнім арештом, тобто проживав з охоронцем в помешканні, яке орендував власним коштом.

Павло відвідував Ефес двічі. Вперше з Коринту весною 52 р. (Дії 18:18-21) під час 2-ї місіонерської подорожі. Потім жив і навчав у Ефесі близько трьох років (Дії 19, 20:17, 31).

Павло в Ефесі

1. Павло хрестить учнів Івана Хрестителя (Дії 19:1-7).
2. Павло три місяці проповідує в синагозі, потім навчає в школі Тирана (Дії 19:8-10).
3. Історія з ворожбитами (Дії 19:11-22).
4. Заколот золотарів (Дії 19:23-40).

План

1. Духовні істини
 - а) Привітання. Еф. 1:1-2.
 - б) Хвала Богу за Його відвічі благословення. Еф. 1:3-14.
 - в) Молитва про мудрість та відкриття. Еф. 1:15-23.
 - г) Мертвість через гріхи в минулому. Еф. 2:1-3.
 - г) Нове положення в тілі Христовому. Еф. 2:4-22.
 - д) Таємниця Божа. Еф. 3:1-13.
 - е) Молитва про пізнання любові Христа. Еф. 3:14-21
2. Практичне життя
 - а) Поводьтеся гідно. Еф. 4:1-7.
 - б) Христові дари для Тіла. Еф. 4:8-16.
 - в) Зіспуття поган. Еф. 4:17-19.
 - г) Зодягніться в нового чоловіка. Еф. 4:20-24.
 - г) Слова християнина. Еф. 4:25-32.
 - д) Будьте світлом. Еф. 5:1-14.
 - е) Наповнюйтеся Духом Святим. Еф. 5:15-21.
 - е) Християнська сім'я. Еф. 5:22-33.
 - ж) Повага до батьків. Еф. 6:1-4.
 - з) Раби і пани. Еф. 6:5-9.
 - и) Духовна боротьба. Еф. 6:10-17.
 - і) Павло просить молитися за нього. Еф. 6:18-20.
 - ї) Лист передасть Тихик. Еф. 6:21-22.
 - й) Закінчення. Еф. 6:23-24.

Вступ

Здебільшого Апостол Павло у своїх посланнях навчає духовних істин, а лише після того — практичного життя. Це означає, що жити святим життям можна лише тоді, коли розуміємо духовний світ. Вчення і практика взаємозв'язані.

Дуже небезпечно, навіть еретично, розділяти теорію і практику на два світи, між якими немає зв'язку. В розумі Бога духовні істини проявляють себе у матеріальному світі.

Так само неправильно *протиставляти* теорію і практику. Якщо християнин хоче зростати духовно, він має знати Слово Боже. Але з іншого боку, треба вправлятися в благочесті. Це означає бути готовим служити Богу і людям своїми дарами. Коли християнин багато знає, але мало служить Богу, в нього може виникнути думка, що він дуже зрілий. Але велике накопичення знань (без служіння) може призвести до того, що інші християни думатимуть, що знання взагалі шкідливі.

З іншого боку, не все, що ми знаємо про Бога, можна практично застосувати. Але все, що ми знаємо про Бога, сприяє нашому поклонінню і захопленню Богом.

Коментар

1:1 Павло впевнений, що його служіння “з волі Божої”, це додає йому мотивації в служінні. Деякі християни ставили під сумнів апостольство Павла, тому інколи він був змушений оборонятися - Гал. 2:9, 1 Кор. 9:1-2.

Святий - синонім до слів християнин, віруючий. Святість дарована християнам в мить спасіння як частина праведності. Кожен християнин є святим позиційно завдяки жертві Христа і повинен намагатися бути святим фактично, завдяки співпраці з Духом Святим.

1:2 Павло бажає благодаті та миру. Благодать — незаслужена прихильність, добро, ласка від Бога. За визначенням благодать неможливо ані заробити, ані заслужити. Мир — гармонія, спокій з Богом та іншими людьми. “Мир Вам”, традиційне привітання ізраїльтян часів Старого Завіту, говорить про те, що згідно тогочасного світогляду мир був великою цінністю.

1:3 Ймовірно, тут починається своєрідна молитва Павла за ефеську церкву. Головною особою в молитві є Бог, тому вона починається з благословінь і прославлення Божого ім'я. Павло пише, що Бог поблагословив нас, християн, “у Христі”. “У Христі” — одна з важливих концепцій послань Павла. В 1-у розділі вислів в тій чи іншій формі трапляється 7 разів (вірші 3, 4, 7, 10, 11, 13, 20). Християнин отримує духовні небесні благословення одразу після увірування.

1:4 “вибрав у Ньому” — питання вибрання є частиною сотеріології, вчення про спасіння. Існує три школи вибрання — “безумовне вибрання”, “умовне вибрання” та “вибрання у Христі”. Перша навчає, що не існує жодних причин чому Бог вибрав певну кількість людей на спасіння і чому саме тих. Друга навчає, що Бог вибирав тих, хто увірує, адже Він знав наперед. Обидві школи вірять у

вибрання до створення світу. Третя школа вірить у вибрання Христа (до створення світу) і всіх, хто стає частиною Христа (в мить увірування). Вибрання Христа і всіх “у Христі” правильне, але Біблія говорить і про індивідуальне вибрання: Рим. 8:28-29. Павло робить наголос не так на механізмі вибрання, як на цілі — “щоб були перед Ним ми святі й непорочні, у любові”.

1:5 Призначення наперед та усиновлення — аспекти спасіння людини. Призначення нерозривно пов'язане з вибранням і логічно йде за ним, а часово відбулося до створення світу. Усиновлення — акт прийняття новонаверненої людини в сім'ю Божих дітей. До увірування всі люди — діти Сатани, навіть ті, які не вірять в Сатану. В мить увірування кожен стає дитиною Божою: Ів. 1:12-13, Рим. 8:14, 9:26, Гал. 3:7, 26, Євр. 12:5-8. “За вподобанням волі Своєї” — наголос на суверенність Божу. Повторюється у віршах 9 та 11. Бог самостійно здійснив план спасіння.

1:6 “На хвалу слави благодаті Своєї” — вислів повторюється у віршах 12 і 14. Слава Божа — головна ціль всіх Його діянь. Спасіння людини — одна з Божих цілей. Бог хоче спасти одних людей і засудити інших заради Своєї слави, адже коли спасенні потраплять в вічне блаженство, а грішники — у вічні муки, Бог буде прославлений як люблячий і справедливий водночас. Бог хоче спасіння всіх людей (1 Тим. 2:4, 2 Пт. 3:9), але має власний план — через віру в Ісуса Христа.

1:7 Відкуплення кров'ю та прощення провин — два аспекти спасіння. Відкуплення вказує на акт викуплення християн від суду і вічних покарань ціною жертви Христа. Прощення провин — юридичне “забування” провин, тобто обіцянка ніколи не згадати про провини на суді. Християнину раз і назавжди прощено всі гріхи - минулі, теперішні і майбутні в

контексті вічності. “Через багатство благодаті Його” — причина відкуплення та прощення.

1:8 Бог намножив благодать, давши нам премудрість і розважність (здоровий глузд, розуміння). Одне з численних підтверджень що розум, розуміння є Божим даром, який нам треба використовувати на Його Славу. Духовний світ можна пізнавати і розумом, проте часто розум неспроможний пізнати всі глибини Божі через обмеженість людини. Пр. 1:22, 2:2, 6, 3:13, 19, 4:5, 7:4 та ін. Проте розуміння (світогляд) не може бути опорою людини, об’єктом її надії, а лише Бог: Пр. 3:5.

1:9 Таємниця — натяк на церкву, про що більш докладно в 3:8-10. “Своїм уподобанням” та “постановив у Самому Собі” — чергові наголоси на суверенність Бога, Його здатність самостійно приймати рішення.

1:10 “Урядження” походить від “уряд”, “урядувати”, “рядити”, грецьке “ойкономія” — “управління домашнім господарством”. Тут цей термін означає Боже управління людством в часі. Бог розпланував головні події в історії людства (створення першої людини, потоп, покликання Авраама, народження та смерть Месії, Другий Прихід, Останній Суд) в часі і ці події відбуваються згідно Його задуму. “Все об’єднати у Христі” — ймовірно, натяк на відновлення миру і гармонії в майбутньому.

1:11 “Стали спадкоємцями” - кожен християнин отримає спадок в мабутньому. Ймовірно, мова йде про нагороду, яку Христос вручить відповідно до життя і служіння кожного. “Призначені наперед” — повторення теми спасіння, як і у вірші 5, “все чинить за радою волі Своєї” — вкотре про суверенність Божу.

1:12 “на хвалу Його слави” — вкотре про головну ціль Божих діянь — Його славу. “... ми, що перше надіялися на Христа”

— можливо протиставлення “ми” тут і “ви” у вірші 13 не випадкове і натякає на те, що першими слухачами Євангелії і першими учнями були саме євреї. “Надіялися на Христа” означає вірили в Христа.

1:13 “Запечатані Святим Духом” — в мить увірування Дух Святий раз і назавжди здійснює низку служінь: відроджує (Ів. 3:3-7), хрестить в Тіло Христове (1 Кор. 12:13), запечатує, дає дари (1 Кор. 12:4-7), поселяється в тіло (Рим. 8:9).

1:14 Дух Святий — завдаток нашого спасіння. В мить першої фази спасіння ми отримали Божі гарантії, що потрапимо на Небеса. Сам Дух Святий є завдатком. Завдаток — це частина всієї платні, яку покупець залишає на короткий час продавцеві з умовою, що він остаточно придбає товар трохи пізніше. Бог дав нам Духа Святого в якості завдатку, тобто поки ми не забрані Ним на Небеса, Дух Святий свідчить, що одного разу це таки відбудеться. “Викуп здобутого” — здобуєте — це ми, християни. “На хвалу Його слави” - вкотре наголошується на славі Божій.

1:15 Павло почув про віру і любов ефесян. Хоча віра та любов невидимі, так само як і страх Божий, мудрість та інші чесноти, проте зазвичай віра і любов проявляються видимо. “Любов до всіх святих” — хоча серед християн трапляються багато людей з різним минулим та характерами, Слово Боже закликає нас любити всіх братів і сестер, не зважаючи на особу: Як. 2:1, 1 Ів. 2:10-11.

1:16 Подяка — важлива частина молитви Павла. Він регулярно молиться за християн Ефесу.

1:17 Павло просить Бога, щоб Він дав мудрість та пізнання Його. Пізнання — це комплексний процес, який полягає у глибокому усвідомленні Ким є Бог. Пізнання відбувається різними шляхами, зокрема, через науку, мистецтво, служіння, молитву, вивчення Слова Божого.

1:18 Павло молиться, щоб християни Ефесу зрозуміли “до якої надії Він закликає” — яке славне майбутнє чекає християн. Спадок — нагороди для вірних у служінні.

1:19 Нам, християнам, доступна велика Божа сила, а наша віра, ймовірно, є результатом Божої роботи всередині нас.

1:20 Бог свою силу виявив, воскресивши Ісуса Христа і посадивши праворуч Себе.

1:21 Ісус Христос має найбільшу силу і владу, найвище ім'я: Дії 4:12.

1:22 Ісус Христос - Голова Церкви, Йому підкорено все. Ісус Христос голова Вселенської церкви, а також кожної помісної церкви на землі. Пресвітери та диякони є лише служителями, жоден з них не є головою.

1:23 Церква — Тіло Христове, наповнює все. Можливо, мова йде про те, що церква поширена в найдалших куточках землі.

2:1 “Мертві через провини й гріхи”. Існує дві школи хамартіології (вчення про гріх). Перша навчає, що людина народжується вже духовно мертвою, друга — стає духовно мертвою в мить першого свідомого гріха. В будь-якому разі навіть невіруюча трирічна дитина є грішною, а тому духовно мертвою. Духовна мертвість означає нездатність мати повноцінні стосунки з Богом. Дух людський — той компонент людського ества, який дає людині можливість мати стосунки з Богом.

2:2 Християни до увірування, в цілому кажучи, виконували волю Сатани і демонів, його слуг. Це не значить, що завжди і у всьому невіруюча людина чинить волю Сатани і злих духів. Невіруючі люди здатні виробляти багато культурно-моральних цінностей, а також робити добрі діла. Ці добрі діла в очах Бога є добрими, проте жодним чином не

вирішують проблему людського гріха.

2:3 Слово “природа” вказує на те, що після гріхопадіння Адама навіть людська природа зазнала суттєвих змін — вона зіпсувалася. Тепер гріх є частиною природи, ества людини. В такому сенсі людина є грішною з миті зачаття в лоні матері. Але такий гріх не ставиться в провину.

2:4 Тут починається “блок благодаті” — Бог, попри гріховність людини зі свого милосердя і любові дещо зробив для людей.

2:5 Хоча ми, християни, були мертві через прогріхи, Бог оживив нас із Христом.

2:6 Ми, християни, воскресені з Христом і посаджені на небесні місця. Це означає, що наше майбутнє воскресіння і посадження на Небесах настільки певне, що можна вжити минулий час. Ми позиційно “там”, фактично “тут”, але точно будемо “там”.

2:7 Бог покаже безмірне багатство Своєї благодаті в майбутніх епохах, і Його “благодать” проявлятиметься “у Христі Ісусі”.

2:8-9 Християни спасенні благодаттю через віру (благодать — незаслужене добро, милість, а особиста віра — спосіб отримання спасіння). Спасіння “не від вас”, тобто не від заслуг і діяльності людей, “то дар Божий”, тобто безкоштовний подарунок від Бога, “не від діл” — не діла були причиною спасіння, “щоб ніхто не хвалився” — ніхто не може похвалитися спасінням, оскільки ніхто не заробив і не заслужив його.

2:10 Частиною богоугодного християнського життя є добрі діла. “Наперед приготував” означає, що Бог створив сприятливі обставини для великої кількості добрих діл. Завдання християнина — служити Богу своїми добрими ділами.

2:11 Обрізання було дано Аврааму та його нащадкам як знак вибрання — Бт. 17:10-14. Євреї пишалися своїм обрізанням (вибранням).

2:12 Погани до епохи Христа здебільшого були відлучені від Ізраїля і багатьох Божих благословень. Винятки траплялися вкрай рідко. Погани не мали заповітів обітниць, не мали надії та жили без Бога. Погани — це всі стародавні народи, окрім Ізраїля: вавілоняни, асирійці, перси, греки, римляни, скіфи, сармати, кіммерійці, гуни, готи, германці, брити, норди, кельти, угри, фіни, слов'яни.

2:13 В Ісусі Христі погани, які колись були далекі, стали близькі через кров Христа.

2:14 Ісус Христос — наш мир, Він своїм тілом зруйнував перегородку між поганами (які жили безбожно) та Ізраїлем (який жив, знаючи про Бога). Ворожнеча існувала між Богом та безбожними поганами, і як наслідок — між Ізраїлем і поганами. Ізраїль сам по собі не є кращий за інші народи, але лише тому, що вибраний Богом — мав доступ до Нього.

2:15 Більш точний переклад “Він скасував закон заповідей в постановках” — Христос знищив Закона заповідей в тому значенні, що відкрив можливість спасіння через віру в Його жертву. До увірування закон засуджував кожную людину, бо кожен згрішив, а тепер закон стає безсилим в мить увірування.

2:16 Ізраїль через гріх так само потребував примирення, хоча мав записане Слово Боже, обітниці. Христос обох (поган і Ізраїль) потенційно примирив, тобто усунув перешкоду для примирення, померши за всі гріхи всього світу. Христос на хресті убив ворожнечу.

2:17 Ісус Христос благовістив мир (можливе примирення з Богом) і далеким (поганам) і близьким (Ізраїлю).

2:18 Обое (погани та Ізраїль) мають доступ до Отця в Однім Дусі (Святім).

2:19 Тепер, у Христі, погани за походженням вже не чужі і не прихоськи, а домашні для Бога, тобто члени Його родини.

2:20-22 Церква будується на основі служіння Апостолів і пророків. “В лад” або “бути співрозмірним” означає, що Бог будує свою Церкву продумано, злагоджено, використовуючи кожен “матеріал” в потрібній кількості. Практично це значить, що дари і служіння Бог розподіляє рівномірно. Див. 1 Кор. 12. Дух Святий будує Христову церкву.

3:1 Павло є в'язнем Христа. Хоча формально він був ув'язнений римською владою, але він розуміє, що його ув'язнення спричинене його служінням Христу. “За вас, поган” — означає, що Павло був проповідником для поган, а Петро, для прикладу, для євреїв.

3:2 Слово “зарядження” або “урядження” краще перекласти як “облаштування”, “управління”. “Якщо ви тільки чули про облаштування Божої благодаті” — Павло має на увазі Божий план для поган. Звісно, християни поганського походження у Ефесі увірували у Євангеліє, але могли не повністю збагнути Божий задум щодо них.

3:3-4 Павло двічі згадує таємницю, підводячи читачів до теми таємниці, Тіла Христового.

3:5-7 Таємниця раніше не була відкрита, але зараз стала відома через Апостолів і пророків. Суть таємниці в тім, що погани також частина Тіла Христового, і співучасники обітниці.

3:8-12 Павло називає себе найменшим серед святих (християн) та вкотре говорить, що є служителем Євангелії.

Павло знову повертається до таємниці, яку він висвітлює. Євангеліє — це Добра Звістка будь-кому про спасіння у Ісусі Христі. Євреї і погани можуть стати частиною Тіла Христового, просто увірувавши у Христа. Тому Павло є проповідником таємниці в тому значенні, що він проповідує спосіб приєднання до Тіла Христового і для поган, про що раніше ніхто не знав. “Начальства і власті”, тобто ангельський світ дізнається таємницю через Церкву і такий порядок був визначений ще до створення світу відвічною постановою. У Христі ми маємо “відвагу та доступ у надії через віру в Нього” — віра в Христа дає нам відвагу, доступ до небесного престолу та надію.

3:13 Павло закликає читачів не занепадати духом через його ув’язнення.

3:14 “Схиляю коліна перед Отцем” — хоча тут швидше за все вислів образний, що означає молитву, в Біблії міститься кілька прикладів молитви на колінах — Дії 20:36, 21:5. Звісно, молитва на колінах не робить людину більш ближчою до Бога, але може демонструвати наше смирення.

3:15 Бог є Творець ангелів і людей.

3:16-20 Прохання Павла — щоб Бог дав внутрішнє духовне збудування, щоб Христос “вірою замешкав у серцях” — тобто став центральною Особою у мисленні кожного християнина, щоб християни могли пізнавати величезну Христову любов. “Наповнені повнотою Божою” можна розуміти як мати глибоке духовне життя, тобто, все, що задумав Бог для християнського життя. Це може включати розумове та емоційне пізнання Бога, ведення Святим Духом, перебування у церкві, служіння дарами.

3:20-21 Павло прославляє Бога і нагадує, що Він може зробити значно більше, ніж ми просимо чи ніж ми думаємо. Це значить, що у своїх молитвах ми повинні мати

впевненість, що Бог може не тільки дати те, що просимо, а й значно більше, ніж просимо. “Слава в Церкві” — церква, громада святих — чудове місце для прославлення Бога. І з іншого боку, одна з цілей Церкви — прославляти Бога.

4:1 “В’язень у Господі” — тому що ув’язнений через служіння Господу. Благає поводитися гідно покликання і в наступних віршах пояснює як саме.

4:2-3 “зо всякою покорою та лагідністю, з довготерпінням, у любові терплячи один одного, пильнуючи зберігати єдність духа в союзі мира”.

4:4 Одне Тіло Христове — Церква, Один Святий Дух, одна надія на спасіння.

4:5 Один Господь — Ісус Христос, одна правдива віра, одне духовне хрещення. Див. 1 Кор. 12:12, Кол. 2:12.

4:6 Один Бог Отець “над усіма, через усіх, в усіх” — через Божественну природу Бог діє водночас в усіх християн і перебуває над усіма.

4:7 Тут починається секція про дари та Тіло. Благодать проявляється в тому, що кожен отримав духовний дар від Христа.

4:8 Цитата Пс. 67:19. Ісус Христос піднявся на висоту (вознесіння), полонених набрав (нові люди стали частиною Церкви), людям дав дари (Христос дав духовні дари).

4:9 Ісус Христос під час фізичної смерті зійшов до найнижчих місць землі. Див. 1 Пт. 3:19.

4:10 Христос зійшов вниз, а потім піднявся високо над усі небеса, “щоб наповнити все” — наповнити всесвіт Собою і Своєю Церкву. Див. Еф. 1:23.

4:11 Христос настановив апостолів, пророків, благовісників, пастирів та вчителів. Це єдине місце, де вживається “пастор” щодо служителя. У всіх інших місцях “пастор” це

Христос, а служитель церкви — пресвітер, єпископ.

4:12 Служителі, перелічені вище, існують не так для служіння, як для приготування святих (християн) для служіння. Служіння святих має збудувати Тіло Христове — Церкву.

4:13 В процесі служіння та збудування відбувається “з’єднання віри й пізнання Сина Божого”.

4:14 Такий духовний ріст необхідний, щоб ми, християни, не були малолітками (у вірі), які піддатливі до лжевчення, яке побудоване на людській неправді, хитрощах та блуді.

4:15 Інша ціль служіння та росту — бути правдомовними в любові. Любов та правда завжди взаємозв’язані, якщо вони Божі. Істинна любов є правдива, але так само правда містить любов. Ісус Христос — Голова Церкви.

4:16 Тіло Христове, Церква, зростає та будує себе любов’ю.

4:17-19 Апостол Павло сильно протиставляє життя поган життю християн. Погани, що не знають Бога, в марноті свого розуму запаморочені розумом, відчужені від Бога за стверділість їхніх сердець, отупіли і віддалися розпусті. Можливо Павло має на увазі, що погани були черстві (закриті) для Бога, тому Бог допустив їхнє моральне падіння. Хоча серед поган, безперечно, є багато дуже розумних людей, проте сам розум не є гарантією моральності. Розум — це природна здатність мислити, а мудрість — здатність застосовувати розум на славу Богу. Див. Рим. 1:18-32.

4:20-24 Павло закликає наслідувати Христа, відкидати “старого” (до увірування) чоловіка та зодягнутися в нового чоловіка. Бог дає силу і мотивує жити по-новому, але таке життя можливе при співпраці людини з Богом і не відбувається само по собі.

4:25 Правдомовство — важлива частина християнської

моралі. Бог засуджує неправдиві свідчення, обман. Див. Вих. 20:16.

4:26 Сам по собі гнів ще не гріх, але стає таким якщо ми у гніві закінчимо день і ляжемо спати. “Нехай сонце не заходить у Вашому гніві” — християнин не повинен лягти спати до того, як вирішив конфлікт, який виник цього дня.

4:27 “... і місця дияволіві не давайте!” — диявол має обмежений вплив на християн, але його можливості дуже зростають, якщо ми самі створюємо йому місце для маневрів.

4:28 Бог засуджує крадійство, натомість рекомендує чесно заробляти на хліб і допомагати нужденним. Вих. 29:15

4:29 Лексика християнина має бути чиста від прокльонів та образ, натомість слово має збудовувати інших. Див. Мт. 5:21-22.

4:30 Дух Святий — це Особа Божества. Ми засмучуємо Бога, якщо грішимо тими чи іншими гріхами.

4:31 У житті християнина не має бути місця для подратування, гніву, лютої, крику, лайки і злоби.

4:32 Натомість християнин має наповнити своє життя ласкою до ближніх, милосердям, прощенням. Див. Мт. 18:21-35.

5:1-2 Християнин повинен поводитися в любові, як це робив Христос. Найкращий доказ любові Христа — Його добровільна смерть за нас. Бог з радістю прийняв цю смерть як жертву, як любі пахощі.

5:3-4 Розпуста, нечистота, зажерливість, сороміцька поведінка, марнословство та непристойні жарти не повинні бути в житті християнина, але краще — подяка Богу.

5:5 Християни, які практикують розпусту, нечистоту, зажерливість або ідолопоклонство не матимуть спадку

(нагороди) в Христовому і Божому Царстві. Фактично це означає, що перелічені тут гріхи для Бога є на стільки серйозними, що перекреслюють будь-які інші заслуги.

5:6-7 Християнин не повинен піддаватися на лжеаргументацію, чому ці гріхи (5:3-5) не є гріхами, бо наслідком буде гнів Божий. Християнин не повинен бути спілником у цих гріхах.

5:8-9 Всі християни до увірування були темрявою (в моральному значенні, див. 2:1-3), але зараз — світло у Господі і мають вести себе як діти світла. Це проявляється у доброті, праведності, правді.

5:10-11 “Дізнавайтеся, що приємне для Господа” — пізнання природи, характеру, способу дії та волі Божої — комплексне поняття. Частково таке пізнання відбувається через Писання, частково через церкву, особисте служіння, науку чи мистецтво. Християнин не повинен брати участь у ділах темряві, не пасивно відмовчуватися, а навіть докоряти.

5:12 Невіруючі люди роблять багато сороміцьких речей.

5:13 Рано чи пізно все стане очевидним. Див. 1 Тим. 5:24-25.

5:14 Ймовірно, ранньохристиянський гімн або куплет гімну.

5:15-16 Апостол Павло закликає християн поводитися обережно та мудро і цінувати час, як ресурс, даний Богом.

5:17 Повторно закликає пізнавати волю Богу. Воля Божа — це загальна система моральних принципів, частину з яких сам Павло викладає у цьому посланні.

5:18-21 Павло радить не впиватися вином (не дозволяти вину контролювати наші розум, волю та емоції), натомість — сповнюватися Духом. Саме по собі вживання алкоголю не гріховне, якщо воно помірне і людина свідомо своїх

вчинків. Павло дає чіткі інструкції як саме сповнюватися Духом Святим — розмовляти поміж собою псалмами, гімнами і піснями духовними, співати і грати в серці своєму для Господа, дякувати за все Богові. Іншими словами, щоб сповнитися Святим Духом можна і треба через прославлення та вдячну молитву. Покора один одному - один з способів сповнення Духом. Християнин повинен шанувати державну владу (Рим. 13:1-7), служителів церкви та духовних наставників (1 Тим. 5:17, Євр. 13:17).

В наступному блоці (22-33) Павло детально розглядає покору дружини чоловіку та стосунки в сім'ї в цілому.

5:22-23 Роль дружини у шлюбі — поважати і підтримувати свого чоловіка. Бог створив чоловіка і жінку рівними, але різними. Бог однаково любить і цінує і чоловіків і жінок, але їхні ролі у сім'ї, церкві та суспільстві дещо відрізняються. Отець, Син та Святий Дух — кожен володіє божественними атрибутами та рівною славою і поклонінням, але в деяких аспектах буття вони мають різні ролі. Зокрема, Син підпорядкований Отцеві, що не робить Його нижчим за природою чи цінністю. Дружина створена Богом як помічниця своєму чоловікові (Бт. 2:18). Це велика честь для неї, але так само і велика честь для чоловіка — мати чудову помічницю. Дружина повинна коритися своєму чоловіку так, наче Господу Ісусу Христу. Тому що її чоловік — голова її сім'ї, так само як Ісус Христос — Голова Церкви. Апостол Павло не випадково згадує, що Ісус Христос — Спаситель Тіла. Ймовірно, він мав на увазі, що Христос не просто отримав високу позицію Голови, а через великі страждання і голгофський хрест. Це може привести нас до думки, що чоловік не просто голова своїй дружині, а також має любити і шанувати її, що вимагає певних жертв з його боку.

5:24 Дружина повинна коритися своєму чоловіку у всьому, окрім гріха.

5:25-27 Чоловіки повинні любити своїх дружин. Слово “любити” є ключовим тут, так само як слово “коритися” є ключовим в описі про жінку. Кожен чоловік має відмінний приклад любові — це любов Ісуса Христа до Його Церкви. Ісус Христос віддав Себе, Своє життя, заради спасіння людей. Подібним чином чоловік повинен віддавати своє життя заради своєї дружини. Його любов до неї має бути дуже сильна і практична. “... щоб її освятити, очистивши духовним купелем у слові” — ціль спасіння Церкви — святість, очищення. Подібним чином, чоловік має любити дружину, допомагаючи їй зростати духовно. Бог хоче, щоб Його Церква була свята і непорочна, а кожен чоловік має хотіти, щоб його дружина була духовно зрілою жінкою, і не лише хотіти, а й брати участь у її духовному рості.

5:28-29 Любов до себе — природна і властива кожному чоловіку. Кожен чоловік дбає про своє тіло, і так само має дбати про свою дружину. Христос, який дбає про Свою Церкву, є прикладом для чоловіків.

5:30 Ми, християни, — члени, частинки Його Тіла, Його Церкви.

5:31 Павло цитує Бт. 2:24. “Покине” означає відокремиться, зберігатиме дистанцію. “Покине” не означає порве будь-які стосунки. Чоловік відповідає перед Богом за те, щоб тримати дистанцію зі своїми батьками і батьками своєї дружини. Відокремитися треба у всіх відношеннях, зокрема, фінансовому та емоційному. Молода сім'я має сама забезпечувати себе, вона має навчитися самостійно приймати рішення. Окрім того, дуже бажано, щоб молода сім'я жила окремо від батьків.

5:32 Павло повернувся до теми Церкви і вкотре сказав, що

це таємниця. Див. 3:9-10.

5:33 Отже, чоловік має любити свою дружину, а дружина має боятися свого чоловіка. Слово боятися вжите не випадково. Під словом “боятися” треба розуміти не жити в страху перед його гнівом чи фізичною розправою, а швидше мати глибоку повагу до свого чоловіка. Повага, здоровий страх дружини до чоловіка сприяє зміцненню сім’ї та буде додатковим стимулом для чоловіка любити свою дружину.

6:1-4 Апостол продовжує тему покори. Тепер він навчає про покору дітей батькам. Точніший переклад “бо це праведно”. Цитує Вих. 20:12, наголошуючи, що це заповідь з обітницею, тобто за послух заповіді Бог благословляє — “щоб добре велося тобі, і щоб був ти на землі довголітній”. Строго кажучи, Церква не під Законом Мойсея (Рим. 10:4), оскільки Закон був даний Ізраїлю, а не поганам чи Церкві. Тим не менше, Закон показує характер Бога і святість, яку Бог очікує від людей. Повага до батьків — це універсальний принцип, який людина повинна застосовувати, незалежно від того, в якій епосі вона живе. Павло також дає настанову батькам не дратувати (не гнівати) дітей, а виховувати їх в навчанні та наставленні.

6:5-9 Це уривок стосується начальників і підлеглих в цілому. Хоча в сучасному суспільстві нема рабовласництва в античному сенсі цього слова, підлеглий, найманий працівник є в дечому подібний до античного раба. Павло наказує слухатися “тілесних панів” — начальників, керівників, як Христа. Павло наказує християнам працювати якісно, а не для вигляду. Християнин повинен якісно виконувати свою роботу так, немов він робить її для Самого Христа. Бог нагородить у вічності вірних працівників. Пани (начальники, керівники) повинні вести себе гідно, не погрожувати, тому що для них теж є Пан — це Господь Ісус Христос, який “не дивиться на обличчя”, тобто

не зважає на походження людини, а судить справедливо. Див. 1 Пт. 2:18-20.

6:10 “Зміцняйтеся Господом” означає ставайте більш сильними у своїй вірі.

6:11 Сатана — активний учасник християнського життя, хоча й невидимий. Він бере участь у нашому житті прямо чи опосередковано — через демонів або філософію цього світу.

6:12 Життя християнина — постійна боротьба з світом демонів. “Початки та влади” — демононічні сили.

6:13 Апостол навчає бути готовим до “дня злого”, тобто дня, коли Сатана атакуватиме християнина. Для цього християнин має взяти зброю, яка описується в наступних віршах.

6:14-15 Правда та праведність — перші два елементи такої зброї, наступний — Євангелія миру. Християнин має говорити іншим правду, жити праведно та звіщати Євангелію невірющим.

6:16 “Щит віри”. Лукавий посилає “стріли” у вигляді сумнівів, зневіри, фальшивого вчення або атеїзму. Віра в Божий характер та Божі обітниці — це ефективний спосіб захистити себе від цих нападів.

6:17 “Шолом спасіння та меч духовний” — Спасіння у Христі (не лише позиційне, а й прогресуюче освячення) та Слово Боже є ефективною духовною зброєю.

6:18-20 Молитва під веденням Святого Духа за всіх святих (християн), і зокрема за служіння Апостола Павла завершує цей перелік духовної зброї. Хоча Павло був благочестивим і духовно сильним християнином, гідним наслідування, проте навіть він потребував молитви. Ми повинні молитися за служителів та один за одного.

6:21-22 Павло передає це послання Тихиком — своїм помічником, якого називає “улюбленим братом та вірним служителем”.

6:23-24 Закінчення. Павло благословляє ефесян.

Запитання

Поруч вказано місце з Біблії, на яке посилаємося. Зірочка означає “творче завдання” — прямої відповіді в тексті послання немає, треба висловити свою думку на основі інших текстів Святого Писання.

1. Які теми є центральними для послання? (*)
2. Що означає “з волі Божої”? (1:1)
3. Хто такі святі? (1:1*)
4. Які сотеріологічні теми піднімає автор в 1-у розділі?
5. Які якості Бога описані в 1-у розділі? (1:5, 9, 11)
6. Яка ціль Божого вибрання? (1:4)
7. Що таке всиновлення? (1:5*)
8. Яке місце займає Божа слава у спасінні людини? (1:6, 12, 14)
9. Що таке прощення? (1:7*)
10. Що таке премудрість і розважність? (1:8*)
11. Про яку таємницю йде мова в 1-у розділі? (1:9*)
12. Що Бог хоче об'єднати у Христі? (1:10*)
13. Хто такі спадкоємці? Що таке спадок? (1:11, 18*)
14. Що означає “перше надіялися на Христа”? (1:12)
15. Яка роль Духа Святого в спасінні? (1:13-14)
16. Кого любили ефесяни? (1:15)
17. Що містять молитви Павла? (1:16)
18. Яка роль Святого Духа у пізнанні Бога? (1:17)
19. Як пов'язані віра і потужна сила Божою? (1:19)
20. Яким є ім'я Христа? Що це означає практично? (1:21)
21. Ким є Христос щодо Церкви? (1:22-23)
22. Що означає “духовно мертві”? (2:1*)
23. Що таке гріх? (2:1*)
24. Хто такий князь, що панує в повітрі? (2:2)
25. Як саме невіруючі виконують волю князя? (2:2*)

26. Яким чином цей дух працює у неслухняних? (2:2*)
27. Що означає “дитина гніву”? (2:3*)
28. Що змотивувало Бога спасти людей? (2:4)
29. Що таке благодать? (2:5, 7, 8*)
30. Що таке спасіння? (2:5, 8*)
31. Що є умовою на спасіння? (2:8)
32. Що є ціною спасіння? (2:8-9*)
33. Що має Павло на увазі, коли пише “то дар Божий”?
Що саме дар Божий? (2:8)
34. Яка ціль спасіння? (2:10)
35. Як саме Бог наперед приготував добрі діла? (2:10*)
36. Хто такі погани? (2:11*)
37. Що таке обрізання? (2:12*)
38. Чому Ізраїль був вибраним народом? (2:13*)
39. Завдяки чому погани стали близькі Богу? (2:13)
40. Що зробив Христос для примирення? (2:14-16)
41. Що означає “знищив Закона Заповідей”? (2:15)
42. Що символізує хрест Христа? (2:16)
43. Хто ці “далекі” і “близькі”? (2:17)
44. Хто ці “обоє”? (2:18)
45. Хто такі приходьки? (2:19)
46. Яку роль відіграють апостоли і пророки у збудуванні оселі? (2:20)
47. Про яку будівлю йде мова? (2:21)
48. Яка роль Святого Духа в описаних діях? (2:18, 22)
49. Чому Павло є в’язень “за поган”? (3:1)
50. Як краще перекласти “зарядження”? Що це означає?
(3:2, 9)
51. Про яку таємницю пише Апостол Павло? (3:3, 4, 9)
52. Яку таємницю було відкрито “тепер” через Духа?
(3:5-6)
53. Служителем чого є Апостол Павло? (3:7)

54. Чому Павло називає себе “найменшим з усіх святих”? (3:8*)
55. Про яке багатство Христове йде мова? (3:8*)
56. Що та кому було проголошено на небі? (3:10)
57. Про яку постанову йде мова? (3:11)
58. Що ми отримуємо через віру в Христа? (3:12)
59. Що благає Апостол Павло ефесян? (3:13)
60. Як молився Павло? Чи має значення положення тіла при молитві? (3:14)
61. В якому значенні від Бога йде кожен рід на землі? (3:15*)
62. Що просить Павло для ефесян у Бога? (3:16-19)
63. Хто такий “чоловік внутрішній”? (3:16*)
64. Що означає “Христос замешкав у серцях”? (3:17)
65. Що християни мають знати про Христову любов? (3:18-19)
66. Що може зробити Бог у відповідь на нашу молитву? (3:20)
67. Кому належить слава в Церкві? Що практично це означає? (3:21)
68. Про що благає Павло ефесян? (4:1-3)
69. Що таке лагідність і покора? (4:2*)
70. Як Ви розумієте “єдність духа в союзі миру”? (4:3*)
71. “Одне тіло, один дух, одна надія” — як Ви розумієте ці слова? (4:4*)
72. “Одна віра” — в якому значенні Апостол вживає слово “віра”? (4:5*)
73. “Одне хрищення” — про яке хрищення йде мова? (4:5*)
74. Як Ви розумієте “над усіма, через усіх, в усіх”? (4:6*)
75. Яким чином дана благодать кожному з нас? (4:7)
76. Про яких полонених йде мова? (4:8*)

- 77.Куди зійшов Христос? (4:9)
- 78.Як Христос наповнив все? (4:10*)
- 79.Чому Христос настановив різних служителів у Церкві? (4:11-12)
- 80.Яка остаточна ціль духовного росту? (4:13-15)
- 81.Як відбувається пізнання Сина Божого? Чи відбувається у Вашому житті пізнання? Як часто і коли? (4:13*)
- 82.Про яку "науку" йде мова? (4:14*)
- 83.Як пов'язані з собою правдомовність і любов? (4:15*)
- 84.Як росте Тіло Христове? Яка роль кожного члена? (4:15)
- 85.Як поводять себе погани? (4:16-19)
- 86.Як має вести себе християнин? (4:20-24)
- 87.Що повинні казати християни один одному? (4:25)
- 88.Як практично можна застосувати цей вірш? (4:26*)
- 89.Що означає "дати місце дияволу"? (4:27*)
- 90.Як має вести себе християнин, який раніше крав? (4:28)
- 91.Які слова мають виходити з уст християнина? (4:29)
- 92.Як можна засмутити Святого Духа? (4:30)
- 93.Що не повинно мати місце в житті християнина? (4:31)
- 94.Що має мати місце в житті християнина? (4:32)
- 95.Кого мають наслідувати християни? (5:1)
- 96.Як Христос проявив Свою любов до нас? (5:2)
- 97.Що не може бути частиною життя християнина? (5:3-4)
- 98.Чого не має розпусник, нечистий, зажерливий та ідолянин в Христовому і Божому царстві? (5:5)
- 99.Як реагує Бог на такі гріхи? (5:6-7)
- 100.Чим є християни? (5:8)

101. Які є плоди світла? (5:9)
102. Як можна дізнатися, що приємне для Господа? (5:10*)
103. Що повинен робити християнин стосовно діл темряви? (5:11-12)
104. Чи стануть явними гріхи? (5:13)
105. Хто освітлює людину? (5:14)
106. Що означає дні “лукаві”? (5:15-16)
107. Як можна дізнатися, що є воля Господня? (5:17*)
108. Чи забороняє вживання алкоголю Павло? (5:18)
109. Чим повинен сповнювати себе християнин? (5:18)
110. Як саме можна сповнитися Духом? (5:19-21)
111. Як себе має вести дружина щодо свого чоловіка? (5:22)
112. Хто голова дружини? (5:23)
113. В чому дружина має корити себе чоловікові? (5:24)
114. Що мають робити чоловіки щодо своїх дружин? (5:25)
115. Яке порівняння наводить Павло, коли говорить про любов чоловіка до своєї дружини? Що практично це означає? (5:26-27*)
116. Як саме чоловіки повинні любити своїх дружин? (5:28)
117. Як Христос ставиться до Церкви? (5:29)
118. Хто ми щодо Церкви Христа? (5:30)
119. Що означає і що не означає “покине”? Наведіть конкретні приклади (5:31)
120. Які два головні слова використовує Павло, коли описує ставлення у шлюбі один до одного? (5:22-32)
121. Що означає “боятися”? Наведіть приклад правильного, побожного страху дружини перед чоловіком (5:33)

- 122.Що мають робити діти щодо своїх батьків? (6:1)
- 123.Яку заповідь цитує Павло? Що означає “з обітницею”? (6:2-3)
- 124.Як мають батьки вести себе щодо дітей? (6:4)
- 125.Як має вести себе підлеглий щодо начальника? (6:5-8)
- 126.Як має вести себе начальник щодо підлеглого? (6:9)
- 127.Як можна зміцнитися Господом? (6:10*)
- 128.Що треба зробити, щоб стати проти хитрощів диявольських? (6:11)
- 129.В яку боротьбу залучений християнин? (6:12)
- 130.Що треба взяти для боротьби? (6:13)
- 131.Перелічіть елементи духовних обладунків. Наведіть приклади з життя (6:14-20)
- 132.Кого посилає Павло до ефесян та з якою ціллю? (6:21-22)
- 133.Як саме Павло благословляє ефесян? (6:23-24)

Словничок

Бог — Абсолют, незмінна та нескінченна істота, яка є причиною виникнення Всесвіту. Бог є і Творцем світу і Тим, Хто підтримує всі процеси у ньому - фізичні, хімічні, біологічні. Бог є активним учасником життя людей, Він скеровує кроки як конкретних людей так і цілих народів. Бог святий, справедливий, добрий, люблячий, вічний, незмінний, всезнаючий, всюдиприсутній, премудрий, милосердний, вірний, ревний. Бог — Господь і Пан Всесвіту, Суддя і Спаситель, любов і світло.

Благодать — незаслужена і повністю безкоштовна прихильність Бога, яка проявляється в його дарах — духовних і матеріальних. Духовне спасіння людини цілком і повністю дається благодаттю.

Віра — спосіб мислення, прийняття твердження за істинне лише на основі авторитету того, хто твердить, без доказів. Віра — умова на спасіння, але не його ціна. Віра — важлива частина світогляду християнина та його ходіння з Богом. Віра в якомусь значенні є даром (людству), а в якомусь — вибором конкретного індивіда. Віра є реакцією на дію Святого Духа.

Діла — те, що говорить або робить християнин. Важлива частина життя християнина. Діла людини не є умовою для спасіння, але грають важливу роль в його духовному житті та зростанні. Діла часто свідчать про віру, любов, страх, цінності християнина.

Ісус Христос — Друга Особа Божества, Син Божий, Спаситель. Ісус Христос — головний персонаж Нового Завіту. Існує відвічно як і Отець та Дух Святий. Приблизно 33 роки прожив на землі, навчаючи та чинячи великі чуда, після чого був розп'ятий за гріхи всього людства, був похований, воскрес і вознісся. Зараз сидить праворуч Отця.

Голова Церкви, начальник і виконавець нашої віри.

Ізраїль — єдина Богом вибрана нація. Походить від патріархів — Авраама, Ісака, Якова. Фізично Ізраїль — це нащадки Якова, онука Авраама та сина Ісака. Патріархом Ізраїлю також вважають Йосифа. Ізраїль отримав Закон Мойсея, на івриті було записане Слово Боже — ТаНаХ (Старий Завіт), Ісус Христос був і є ізраїльтянином, його 12 учнів та перші християни були ізраїльтянами. Церква в дечому подібна на Ізраїль Старого Завіту, але не тотожна йому.

Обрізання — заповідь, дана Аврааму для нього та всіх його нащадків. Фізично — обрізання “крайньої плоти” (статевого члена) чоловіка, духовно — знак союзу між Богом та Ізраїлем.

Погани — всі народи неізраїльського походження. У стародавньому світі — єгиптяни, халдеї, мідяни, перси, сирійці, скіфи, римляни та греки. Поганями за походженням також є скандинави, англійці, сакси, франки, германці, італійці, балти, кіммерійці, гуни, готи, слов'яни та всі інші.

Сатана — ангел, духовна істота. Сатана був створений Богом як Люцифер (ймовірно, “світлоносний”), але згордів і збунтувався проти Бога, за що був покараний вигнанням з Неба. Сатана є активним гравцем в житті і народів, і окремих людей. Вплив Сатани не варто ані недооцінювати, ані переоцінювати. Сатана прямо чи опосередковано бере участь в житті християнина.

Святий Дух — Третя Особа Божества, бере активну участь у відродженні та духовному рості християнина.

Спасіння — уникання, втеча, ухилення від чогось лихого, неприємного. Духовне спасіння — уникання влади та деяких наслідків гріха, а в майбутньому — присутності гріха.

Спасіння Бог пропонує кожній людині через віру в Христа (в епоху Церкви). Спасіння дається благодаттю через віру без діл. Його неможливо ані заслужити, ані заробити.

Церква — громада, спільнота християн. Вселенська (планетарна) церква об'єднує всіх християн у світі незалежно від віку, статі, професії, освіти чи конфесії. Помісна церква — це група християн, які збираються для спільного прославлення Бога через молитву, пісні, вивчення Слова Божого, Вечері Господньої, братерського спілкування.

Рекомендована література

1. Біблія або книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту. – Українське біблійне товариство, 2007. – 1375 с.
2. Райри Чарльз. Основы богословия / Чарльз Райри. – Одесса: Христианское просвещение, 2008. – 656 с. – ISBN 5-87727-043-5.
3. Тіссен Генрі Кларенс. Лекції з систематичної теології / Генрі Кларенс Тіссен. – Едмонтон, 2001. – 437 с. – ISBN 966-7450-45-7.
4. Еннс Пол. Підручник з богослів'я / Пол Еннс. – Львів: Благовісник Галичини, 2003. – 758 с.
5. Майэрс Джеймс. Сотериология / Джеймс Майэрс. – 2010, 38 с.
6. Дуглас Албан. Сто библейских уроков / Албан Дуглас. – Луцьк: Християнське життя, 1995. – 498 с.
7. Тенні Меррилл С. Обзор Нового Завета / Меррилл С. Тенні. – 434 с.
8. Костів К. Біблійний довідник / Д-р К. Костів. – Торонто, 1996. – 225 с.
9. Моузес Питер. Главные темы Библии / Питер Моузес. – Луцьк: Християнське життя, 1999. – 186 с.
10. Давыденков Олег. Догматическое богословие / Олег Давыденков. – Москва: ПСТГУ, 2006. – 435 с.
11. Гатри Дональд. Введение в Новый Завет / Дональд Гатри. – Санкт-Петербург: Библия для всех, 2005. – 800 с.
12. Гелей Генрі. Біблійний довідник Галлея / Генрі Г. Гелей. – Торонто: Всесвітня християнська місія, 1985. – 856 с.
13. Генке В. Древняя Церковь / Генке Виктор – С. Петербург – Киев, 2006. – 162 с.

14. Генри Метью. Толкование книг Ветхого Завета / Метью Генри. – 2007. – 987 с.
15. Гілл Джонатан. Історія Християнства / Джонатан Гілл. – Київ: Темпора, 2010. – 560 с.
16. Даули Тим. Біблейський атлас / Тим Даули. – Санкт-Петербург: РБО, 2003. – 95 с.
17. Дехтяренко Р. Святой Дух / Роман Дехтяренко. – Словянское Евангельское Общество, 2008. – 320 с.
18. Кеннеди Тод. Біблейські доктрини / Тод Кеннеді. – Спокан: БЦС, 2003. – 118 с.
19. Мак-Грат Алистер. Введение в христианское богословие / Алистер Мак-Грат. – Одеса: Богомисліє, 1998. – 493 с.
20. Мак-Грат Алистер. Понимание Троицы / Алистер Мак-Грат. – Одеса: Богомисліє, 1995. – 160 с.
21. Норт Джеймс. История Церкви / Джеймс Норт. – Москва: Протестант, 1993. – 416 с.
22. Нюстрем Э. Біблейський словарь / Эрик Нюстрем. – Санкт Петербург: Библия для всех, 2011. – 518 с.
23. Причард Джеймс. Атлас біблійної історії / Джеймс Причард. – Київ: Картографія, 2010. – 192 с.
24. Рейпер В. Путешествие по миру мысли: введение в историю философии / Вильям Рейпер, Линда Смит. – Киев: Свет на Востоке, 2006. – 240 с.
25. Ринекер Ф., Майер Г. Біблейський словарь Брокгауза / Фритц Ринекер, Герхард Майер. РБО, 1999. – 1120 с.
26. Спролл Р.Ч. Невидима рука. Чи справді все працює на Бога? / Р.Ч. Спролл.
27. Ткачук І. Всесвітня історія християнства / Іван Ткачук. – Канада, Україна, 1999. – 495 с.
28. Тозер Эйден. Величие Бога / Эйден Тозер. – Санкт-

- Петербург: Мирт, 1999. – 160 с.
29. Уилкин Роберт Н. Уверенный во Христе / Роберт Н. Уилкин. – 222 с.
30. Уилсон Н., Тейлор Л. Сборник библейских карт и таблиц. / Нейл Уилсон, Линда Тейлор. – Санкт-Петербург: Библия для всех, 2004. – 606 с.
31. Хелм П. Провидение. Контурь христианского богословия / Пол Хелм. – Минск: Позитив-центр, 2014. – 240 с.
32. Хома Иван. История христианства. / Иван Хома.
33. Шафф Филип. История христианской церкви. Томи I-VII / Филип Шафф. – Санкт-Петербург: Библия для всех, 2010.
34. Эрл Е. Кернс. Дорогами христианства / Кернс Эрл. – Москва: Протестант, 1992. – 414 с.